

# Medzinárodný archeologický tím skúma stredoveké historické doskové hry v Dalmácii

20.8.2026 - Branislav Kovár | SAV

**Medzinárodný výskumný tím - Archeologický ústav SAV, v. v. i., (Branislav Kovár, Anton Arpáš), Muzej Grada Trogira (Lujana Paraman, Aleksandra Matura) a University of Reading (Summer Courts, Tim Penn) - sa zameria na výskum doskových hier v chorvátskom prímorskom meste Trogir. Identifikovali ich pri dvoch kostoloch - pri kostole sv. Jána Krstiteľa a vo vnútri katedrály sv. Vavrinca.**

Doskové hry majú medzi archeologickými nálezmi jedinečné postavenie. Sú totiž priamym dôkazom interakcie medzi ľuďmi v minulosti. Niektoré doskové hry sa nám nezachovali, pretože ich často vyrobili z materiálov, ktoré podliehajú času. Iné sa však skúmajú dodnes, pretože boli vyryté do odolných povrchov z kameňa alebo tehál. Dokumentovaním týchto herných dosiek sa môže vnieť nové svetlo do úlohy hier v spoločenskom živote stredovekej Dalmácie a poukázať na kľúčovú úlohu hier ako činnosti, ktorá v minulosti spájala ľudí.

„V oblasti Stredomoria sledujeme častý výskyt doskových hier v okolí stredovekých sakrálnych stavieb. V okolí a vo vnútri stredovekých kostolov sa na území dnešného Španielska, Talianska a Chorvátska nachádzajú vyryté alebo namalované doskové hry. V Trogire sme hry identifikovali pri dvoch kostoloch - pri kostole sv. Jána Krstiteľa, pri a vo vnútri katedrály sv. Vavrinca,“ popisuje Branislav Kovár z Archeologického ústavu SAV, v. v. i. Obe sakrálne stavby postavili v rámci obnovy mesta v 13. storočí na základoch starších ranokresťanských bazilik - jedna z nich bola postavená už na začiatku 5. storočia a zasvätená sv. Vavrincovi a koncom 10. storočia sa stala sídlom trogirskej diecézy. Obe pamiatky sa nachádzajú v centrálnej časti historického centra Trogiru a ohraničujú severovýchodný a juhovýchodný roh mestského námestia.

Prítomnosť herných dosiek v týchto verejných priestoroch potvrdzuje ustanovenia Trogirských štatútov z roku 1322 (kniha 2, kapitola 29), ktoré povoľovali hranie hier na verejných námestiach, ale zároveň nám naznačuje, že hry boli tak časté, že sa rozšírili aj mimo povolených námestí a prenikli až do samotných kostolov. Hry mali v stredovekom Trogire zjavne veľký význam.

## Objavené hry

„V okolí a vo vnútri katedrály sv. Vavrinca sme našli 32 hier. Väčšinou boli vyryté na múriku pri katedrále, na schodoch alebo prípadne na sokloch. Našli sa hracie dosky pre mlyny, alquerque alebo šach/dámu,“ konkretizuje archeológ. Vďaka tomu, že niektoré hry boli prekryté neskoršími architektonickými prvkami, môžeme tieto hry datovať do 13. storočia, nemôžeme však vylúčiť ani staršie alebo mladšie obdobia. Minimálne jedna z objavených vyrytých hracích dosiek sa podľa orálnej histórie používala ešte v 20. storočí a obyvatelia Trogiru na nej hrávali hru mlyny.

„V okolí kostola sv. Jána Krstiteľa sme našli šesť vyrytých doskových hier. Medzi nimi sme identifikovali mlyny a alquerque. Môžeme predpokladať, že hry rovnako ako kostol môžu pochádzať už z 13. storočia,“ vymenúva ďalej B. Kovár.

Pri dokumentovaní doskových hier vytesaných do kameňa vedci použili metódu blízkej priestorovej fotogrametrie. Ide o technológiu, ktorá umožňuje špeciálnym spôsobom (jednotlivé fotografie sa musia čiastočne prekrývať a musí byť dodržaná určitá postupnosť fotografovania objektu) vytvárať

(generovať) 3D modely objektov z nasnímaných statických alebo leteckých, prípadne kombinovaných fotografií z digitálneho fotoaparátu, v tomto prípade doskových hier vytesaných do kamenných blokov. Táto metóda sa už bežne používa pri dokumentácii archeologických výskumov a nálezov, ale v prípade výskumu hier zatiaľ nie je až tak častá.

Bádatelský tím má v pláne dokumentovať a spracovávať aj ďalšie nálezy hier v okolí sakrálnych pamiatok v chorvátskej Dalmácii. *„V ďalšej fáze výskumu sa zameriame na lokality Šibeník a Split. Okrem dokumentácie lokalít sa zamyslíme aj nad otázkami, prečo sa hry nachádzali v blízkosti sakrálnych stavieb, aký mali vplyv na urbanizmus miest, či ich výskyt odrážal charakter jednotlivých historických období, a prečo ľudia hrali práve tieto hry, ktoré sme objavili,“* uzatvára Branislav Kovár z Archeologického ústavu SAV.

*Výskum sa realizoval vďaka podpore spomínaných inštitúcií (Archeologický ústav SAV, v. v. i., Muzej Grada Trogira a University of Reading a projektu COST Action CA22145 – GameTable na univerzite v Readingu (Department of Classics).*

Spracovali: Branislav Kovár, AÚ SAV, v. v. i., Tim Penn, Summer Courts, Lujana Paraman

Foto: Branislav Kovár a Anton Arpáš, AÚ SAV, v. v. i.

[https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news\\_no=13859&source\\_no=20](https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13859&source_no=20)